Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2025/766

11.2.2025

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité

Sectorspecifiek industriebeleid ter ondersteuning van een grotere strategische autonomie

(initiatiefadvies)

(C/2025/766)

Rapporteur: **Alain COHEUR**

Corapporteur: **Antonello PEZZINI**

Adviseur	Giannino BERNABEI (voor de corapporteur, cat.1)
Besluit van de voltallige vergadering	18.1.2024
Rechtsgrond	Artikel 52, lid 2, van het reglement van orde
Bevoegde afdeling	Adviescommissie Industriële Reconversie
Goedkeuring door de afdeling	5.11.2024
Goedkeuring door de voltallige vergadering	4.12.2024
Zitting nr.	592
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	189/3/3

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. In lijn met zijn eerdere adviezen wijst het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) op de gemeenschappelijke risico's waarmee zeer uiteenlopende industriële sectoren te maken hebben. Al kan het antwoord daarop vaak hetzelfde zijn, gerichte maatregelen zijn wel geboden. Het EESC dringt er bij de Europese Commissie op aan de sectoranalyses en -perspectieven in het kader van het industriebeleid met spoed weer op te pakken door prognoses uit te voeren, in het streven om weer mee te spelen op het wereldtoneel.

1.2. Het EESC roept de Commissie op snel gericht actie te ondernemen ter ondersteuning van de verschillende strategische sectoren: de chemie en daarvan afgeleide sectoren, de metaalindustrie en cyberbeveiliging.

1.3. De interne markt moet er volgens het EESC niet alleen voor zorgen dat de toeleverings-, proces- en productketens minder afhankelijk worden van derde landen, maar ook dat de 450 miljoen consumenten in de EU vaker kiezen voor Europese producten door normen op het vlak van duurzaamheid, circulariteit en koolstofvoetafdruk vast te stellen die de interne markt in staat stellen haar legitimiteit te verstevigen.

1.4. Willen we de achteruitgang van de industrie tegengaan, dan moeten bedrijven toegang hebben tot bancaire instellingen die een in onze regio's verankerd industriebeleid ondersteunen, alsook tot steeds beter gekwalificeerde werknemers en tot universitaire centra die een impuls geven aan innovatie en onderzoek om de banen van de toekomst te creëren.

1.5. Wat de chemische industrie betreft, is het noodzakelijk dat partnerschappen worden geïntensiveerd om innovatie en investeringen te stimuleren, de chemische industrie wordt teruggehaald naar en de besluitvormingscentra worden gevestigd in Europa, de kwaliteitsnormen voor gesorteerd/voorbehandeld kunststofafval worden gelijkgetrokken en een open secundaire interne markt tot stand wordt gebracht zodat installaties voor chemische recycling kunnen rekenen op een ononderbroken aanvoer van kunststofafval.

1.6. Op het gebied van cyberbeveiliging beveelt het EESC gezien de bedreigingen aan een verscherpt en continu toezicht in te voeren en programma's voor preventieve technische bijstand te ontwikkelen waarvan alle bedrijven gebruik kunnen maken.

1.7. Het EESC is van mening dat een verdere achteruitgang van de metaalindustrie onaanvaardbaar is, aangezien dit een ernstige bedreiging zou inhouden voor onze strategische autonomie, voor al onze industrietakken (spoorwegen, kernenergie, zeevaart, ruimtevaart, automobielsector, defensie enz.) en daarmee ook voor onze industriële toekomst. Meer dan ooit heeft de EU behoefte aan een industriële deal ter ondersteuning van haar Green Deal en haar actieplan voor de circulaire economie, aan versteviging van de industriële allianties in de metaalindustrie door middel van belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang, en aan herindustrialisering van veel in verval geraakte gebieden om daar hoogwaardige banen te creëren.

2. **Algemene opmerkingen**

2.1. Geconfronteerd met permacrises is Europa gaan beseffen dat het zijn strategische afhankelijkheden en structurele zwakheden moet aanpakken. Strategische autonomie kan alleen worden bereikt als de basisindustrieën en de strategische industrieën, met inbegrip van industrieën die veel energie en water verbruiken, in Europa blijven en in Europa investeren.

2.2. Het is uit economisch en operationeel oogpunt noodzakelijk geworden om de onbetrouwbaarheid van de geglobaliseerde netwerken te ondervangen en de toeleveringsketens beter veilig te stellen. De verslechtering van de geopolitieke en veiligheidssituatie en de maatregelen die sommige derde landen hebben getroffen, hebben ertoe geleid dat er vrijwel een monopolie op grondstoffen is ontstaan, naast de grootschalige productiesteun waarmee het handelsverkeer wordt verstoord en de concurrentie wordt vervalst.

2.3. Vaker dan ooit kiezen consumenten voor gezonde, duurzame en lokale producten, waarbij hogere eisen worden gesteld aan nabijheid en traceerbaarheid. Ook dit is een argument om de productie terug te halen naar Europa. Onze industriële sectoren komt een sleutelrol toe in de transitie van de economie.

2.4. Onderhavig advies laat zien hoe belangrijk bepaalde sectoren zijn voor het bereiken van strategische autonomie en hoe sectorspecifiek industriebeleid hen kan ondersteunen. Veel sectoren zijn van essentieel belang voor onze autonomie. Ter aanvulling van de visie die het in zijn advies "Naar een veerkrachtiger, concurrerender en duurzamer Europa" ([1]) heeft ontvouwd, richt het EESC zich in onderhavig advies op de chemische industrie, de cyberbeveiligingssector en de metaalindustrie, in het licht van de algemene aanpak die is uiteengezet in Versailles en Granada, en vervolgens opnieuw is besproken in het kader van de Verklaring van Antwerpen van 4 maart 2024 ([2]).

2.5. Aan de hand van een actieplan voor de industrie moeten we onze sectorspecifieke industriële strategieën herzien om het hoofd te bieden aan alle transities en uitdagingen waarmee zij worden geconfronteerd. Het gaat voor hen om de volgende essentiële vereisten:

— het veiligstellen van de toegang tot kritieke grondstoffen ([3]);

— een bedrijfsvoering waarbij zuinig met koolstofbronnen en water wordt omgesprongen ([4]), als benadering van de energie-water-grondstoffen-nexus;

— integratie van de vooruitgang in verband met de digitalisering ([5]);

— toegang tot financiële middelen;

— de beschikking hebben over gekwalificeerd personeel en bij- en omscholingsprogramma's, met extra aandacht voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), onder meer door invoering van een routekaart voor de menselijke en sociale dimensie ([6]).

([1]) PB C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj.
([2]) https://cms.antwerp-declaration.eu/uploads/declaration.pdf.
([3]) PB C 349 van 29.9.2023, blz. 142.
([4]) PB C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj, en EESC-advies PB C/2024/4659, PB C, C/2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.
([5]) PB C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj.
([6]) PB C, C/2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.

2.6. Wil het concurrentievermogen van ondernemingen in stand gehouden worden in een context waarin zij niet noodzakelijkerwijs met gelijke wapens wedijveren, dan is het zaak dat de interne markt een nieuwe dynamiek wordt gegeven, zoals voorgesteld in het verslag-Letta en het verslag-Draghi, dat toponderzoek en innovatie worden bevorderd in sectoren zoals artificiële intelligentie (AI), kwantumtechnologieën, biotechnologieën, geavanceerde materialen en nettonultechnologieën, en dat de toeleverings- en vervoersketens worden verbeterd terwijl de toegang tot krediet wordt vergemakkelijkt.

2.7. Terwijl bedrijven voor deze enorme uitdagingen staan, hebben ze ook nog te maken met de grootste economische neergang van de afgelopen tien jaar, die wordt gekenmerkt door een dalende vraag, stijgende productiekosten en verschuiving van investeringen naar andere delen van de wereld. Meer dan ooit hebben ondernemingen dringend behoefte aan duidelijkheid, voorspelbaarheid en vertrouwen in Europa en zijn sectorspecifieke industriebeleid.

2.8. Als koplopers op het gebied van klimaatactie kunnen onze bedrijven — ook bedrijven in strategische sectoren — een concurrentienadeel ondervinden wanneer ze aan strengere milieunormen moeten voldoen dan andere mondiale spelers. Om hier iets aan te doen en de industrie weer in staat te stellen op gelijke voet te concurreren zouden beleidsmaatregelen getroffen kunnen worden om het risico van koolstoflekkage te verminderen en tegelijkertijd de weg te effenen voor industrieel technologisch leiderschap.

2.9. De transitie naar een duurzame economie geeft de EU niet alleen de kans om voorop te lopen in opkomende sectoren die gebaseerd zijn op schone technologie, maar biedt ook een handvat om de modernisering van haar industrie aan te zwengelen. Twee mogelijke wegen die zij daarbij kan bewandelen zijn: streven naar technologisch leiderschap op het gebied van hernieuwbare en waterefficiënte energiebronnen en totstandbrenging van een meer circulaire economie.

3. **Veerkrachtige en concurrerende industriële sectoren**

3.1. De industriële sectoren staan voor de volgende uitdagingen:

— aanpassen van hun vermogen om nieuwe concurrentiegerelateerde vereisten te integreren en een grotere veerkracht te laten zien;

— schokken opvangen, flexibel reageren op veranderende markteisen;

— kiezen voor een strategie die niet alleen gebaseerd is op kostenoverwegingen, zodat ook terdege wordt gekeken naar dienstverlening en kwaliteit, milieubescherming en behoud van menselijk kapitaal (hoogwaardige banen);

— betere prestaties leveren op het vlak van energie en materiaalgebruik en daarbij hun concurrentievermogen op de wereldmarkten optimaliseren;

— de investeringen in technologische innovatie op een hoog peil houden;

— gemakkelijker Europees en nationaal durfkapitaal kunnen aantrekken.

3.2. Daartoe moeten bedrijven toegang hebben tot financiële instellingen die het Europese industriebeleid ondersteunen. Het zal van cruciaal belang zijn dat er financiering beschikbaar wordt gesteld vanuit de particuliere sector en de banken. Ondanks de hoge schuld- en inflatieniveaus die de handelingsruimte beperken, moet de publieke sector een sleutelrol blijven spelen bij de toegang tot financiering. Er moet echter ook gebruik worden gemaakt van particuliere bronnen, door spaargeld van huishoudens in voorkomend geval te kanaliseren naar financiële activa die een hoger rendement opleveren.

3.3. De herstel- en veerkrachtfaciliteit en de regionale en structuurfondsen moeten gericht worden ingezet om zo spoedig mogelijk een geïntegreerde infrastructuur van wereldklasse op te bouwen in Europa op het gebied van energie, digitale technologie, koolstofafvang, -gebruik en -opslag en recycling. Het gaat hier immers om belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang. Het is ook zaak dat de verkeerscongestie aan de grens wordt opgelost, trans-Europese netwerken verder worden ontwikkeld en belemmeringen bij de afgifte van vergunningen voor projecten op het vlak van industriële transformatie worden weggenomen.

3.4. De huidige transformaties zullen ook een groot aantal steeds meer geschoolde werknemers vereisen. Er zijn echter veel te weinig geschoolde arbeidskrachten voor de sector hernieuwbare en gedigitaliseerde energie in de EU, arbeidskrachten zijn soms honkvast en werkgevers hebben te maken met hevige concurrentie van aangrenzende sectoren. Naar verwachting zal dit tekort aan vakmensen en managers alleen maar toenemen. Tegelijkertijd levert de ontwikkeling van AI mogelijkheden en uitdagingen op die nog steeds moeilijk in te schatten zijn, aangezien AI beter dan de mens in staat is om gegevens te verzamelen en te analyseren en zelfs ontwerpgerelateerde taken beter aankan. Daarmee houdt AI een nieuwe industriële revolutie in die een nieuw cultureel kader vereist alsook nieuwe vaardigheden voor nieuwe, hooggekwalificeerde banen.

3.5. Het is belangrijk dat er een totaalbeeld van de behoeften aan vaardigheden in de verschillende sectoren wordt opgemaakt, rekening houdend met de omkering van de leeftijdspiramide en met de aantallen mensen die de arbeidsmarkt zullen betreden c.q. verlaten.

3.6. De Commissie moet in dit verband betrouwbare studies uitvoeren. Waar nodig kunnen sociale maatregelen worden getroffen om deze transities in goede banen te leiden, opdat positieve transformaties zo goed mogelijk verlopen en verstoringen in de samenleving tot een minimum beperkt blijven. Tegelijkertijd moeten opleidingstrajecten van hoog niveau worden ontwikkeld om over geschoolde arbeidskrachten te kunnen beschikken.

3.7. De toegenomen wereldwijde concurrentie als gevolg van de opkomst van nieuwe economieën biedt mogelijkheden om het potentieel van de interne markt, van slimme specialisatie en van uitgebreidere connectiviteit en mondiale waardeketens verder te benutten. Anderzijds neemt het risico toe dat gebruik wordt gemaakt van economische afhankelijkheden voor geopolitieke doeleinden en dat enorm machtige wereldwijde monopolies ontstaan.

3.8. Het is dan ook zaak de veerkracht van de strategische economische activa van de EU te vergroten, en daarbij intellectuele-eigendomsrechten en kritieke infrastructuur te beschermen, om te voorkomen dat ze in buitenlandse handen vallen en om het evenwicht in de economische machtsverhoudingen te herstellen, teneinde weer de controle te krijgen over stabiele en veilige toeleveringsketens. De EU moet beter in staat worden om gemeenschappelijke economische doelstellingen vast te stellen en onafhankelijk op te treden.

3.9. Gecoördineerde diplomatieke inspanningen zullen van doorslaggevend belang zijn om ervoor te zorgen dat de hele wereld meewerkt aan de transitie naar een duurzame economie. De EU heeft een heel goede kans om haar leiderspositie op het gebied van klimaatdiplomatie te benutten en te behouden, mits zij haar rol als drijvende kracht achter de duurzame transitie weet vast te houden en een wereldwijde beweging ten behoeve van verantwoorde verandering ondersteunt.

4. **De sector chemie en gezondheidsgerelateerde producten**

4.1. De chemie behoort tot de sectoren die van cruciaal belang zijn voor de strategische autonomie, maar ook tot de sectoren die het zwaarst worden getroffen door de neergang als gevolg van de vertraging van de mondiale economie, de inkrimping van lokale afzetmarkten en het verlies aan concurrentievermogen door de hogere energie- en grondstoffenprijzen in Europa. Alleen de chemische bedrijfstakken die verband houden met gezondheid en vooral met farmaceutische producten, hebben op deze situatie gereageerd.

4.2. De Europese chemische industrie moet zich gaan richten op klimaatneutraliteit; zij is van doorslaggevend belang om de veranderingen voor veel industriële sectoren in goede banen te leiden. De EU moet haar ambities op het gebied van milieu en concurrentievermogen in balans houden, door ervoor te zorgen dat haar wetgeving inzake chemische stoffen doeltreffend is en innovatie bevordert en dat haar aanpak gebaseerd is op risico's in plaats van brede productverboden, waarbij zo nodig gebruik wordt gemaakt van "testomgevingen voor regelgeving".

4.3. Chemische recycling is nog niet goed van de grond gekomen omdat een passend wetgevingskader ontbreekt. Om de mogelijkheden van chemische recycling ten volle te benutten moet worden voorzien in innovatiegerichte maatregelen, een gelijk speelveld, recyclingketens en duidelijke trajecten voor het terugwinnen van gebruikte kunststoffen die anders geëxporteerd, verbrand, gestort of verspild zouden worden.

4.4. EU-regels ter ondersteuning van chemische recycling als aanvulling op mechanische recycling zijn geboden om investeringen in deze technologieën aan te trekken en de EU te helpen haar streefcijfers voor het gehalte aan gerecycled materiaal te halen. De massabalansmethode, waarbij geleidelijk aan een steeds hoger percentage van het gehalte aan (niet-hernieuwbare) fossiele brandstoffen wordt vervangen door producten uit circulaire bronnen, is van essentieel belang.

4.5. Om te waarborgen dat chemische recycling wordt opgevoerd en volledig van de grond kan komen moeten leidende beginselen worden aangehouden, zoals:

— meer samenwerking op basis van partnerschappen om innovatie en investeringen te stimuleren, naar het voorbeeld van de Alliantie voor een circulaire kunststofeconomie;

— de chemische industrie terughalen naar en de besluitvormingscentra vestigen in Europa;

— invoering van uniforme normen voor een transparante massabalansbenadering met kwaliteitsnormen voor gesorteerd/voorbehandeld kunststofafval, waarbij levenscyclusanalyses worden gebruikt om de milieueffecten te meten;

— een open secundaire interne markt tot stand brengen zodat installaties voor chemische recycling kunnen rekenen op een ononderbroken aanvoer van kunststofafval.

4.6. Wat gezondheidsgerelateerde producten betreft, spelen biotechnologie en biomanufacturing een cruciale rol in de chemische industrie en bieden ze tal van mogelijkheden om hoogwaardige duurzame producten te ontwikkelen en tegelijkertijd de strategische autonomie te vergroten ([7]).

4.7. De gezondheidssector en de sector farmaceutische producten moeten worden bevorderd, met name door middel van een ambitieuze wet inzake kritieke geneesmiddelen, teneinde Europese afhankelijkheid van derde landen tegen te gaan en onze soevereiniteit, veerkracht en innovatie- en productiecapaciteit te vergroten ([8]).

5. **Cyberbeveiligingssector**

5.1. Het industriële internet der dingen is een belangrijke component van de vierde industriële revolutie (of "Industrie 4.0"), die veel concepten en technologieën omvat, zoals AI, cloudcomputing en augmented reality, maar die onvoldoende wordt beschermd en nog altijd moeilijk te beheersen is.

5.2. Op digitaal gebied wordt, naast de ICT-normalisatieprioriteiten voor de digitale eengemaakte markt, in de digitale agenda van de EU, in de datastrategie en in de Europese AI-verordening erkend dat het belangrijk is normen vast te stellen voor de volgende generatie technologieën, en er is een normalisatiestrategie ingevoerd.

5.3. Sommige AI-toepassingen kunnen een bedreiging vormen voor de burgerrechten en de democratie. Daarbij valt te denken aan systemen voor biometrische categorisering die gebruikmaken van gevoelige kenmerken, ongerichte scraping van gezichtsopnamen van internet, CCTV-beelden om databanken voor gezichtsherkenning aan te leggen, emotieherkenning op de werkplek en in onderwijsinstellingen, "social scoring" en AI-systemen die menselijk gedrag manipuleren. Al deze aspecten vereisen verscherpt en continu toezicht.

5.4. Op het gebied van cyberbeveiliging wordt de EU geconfronteerd met toenemende risico's en complexe dreigingen. Om de huidige versnippering aan te pakken en nauwere samenwerking tussen de lidstaten te bevorderen, is het van essentieel belang de coördinatie op te voeren en de lidstaten ertoe te bewegen informatie uit te wisselen over aanvallen waarbij zij het doelwit zijn, ondanks het feit dat het kan gaan om gevoelige informatie die de nationale veiligheid raakt.

5.5. De lidstaten moeten de risico's voor de Europese communicatie-infrastructuur en -netwerken voortdurend beoordelen. Allerlei bedreigingen voor communicatienetwerken en -infrastructuur, zoals bijv. wiper-malware, ransomware, aanvallen in de toeleveringsketen, fysieke aanvallen en sabotage, moeten in kaart worden gebracht.

5.6. De voortdurende veranderingen, de anonimiteit en het ontbreken van grenzen in de cyberspace kunnen het functioneren van de informatiemaatschappij op individueel, nationaal en transnationaal niveau weliswaar ten goede komen, maar houden ook risico's in. Kmo's worden geconfronteerd met ernstige cyberbeveiligingsrisico's en komen een cyberaanval vaak niet te boven. Er moeten dan ook programma's voor preventieve technische bijstand worden opgezet waartoe alle ondernemingen toegang hebben.

([7]) PB C, C/2024/6026, 23.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6026/oj.
([8]) PB C, C/2024/1568, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1568/oj, en PB C, C/2024/3387, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3387/oj.

6. **Metaalindustrie**

6.1. Het belang van de metaalindustrie wordt onderschat. De sector produceert niet alleen staal, maar maakt ook speciale legeringen voor de lucht- en ruimtevaart, elektronica, de bouw, auto's, hogesnelheidstreinen, kernenergie, om nog maar te zwijgen van alledaagse toepassingen (aluminium blikjes, laptops enz.).

6.2. Feit is dat in de staalsector veel besluitvormingscentra niet langer in Europa gevestigd zijn, maar bijvoorbeeld in India. Daar staat tegenover dat toponderzoek nog wel een solide plaats in Europa inneemt. De daaruit voortvloeiende geografische en intellectuele afstand tussen besluitvormings-, productie- en onderzoekscentra leidt vaak tot verlies van metallurgische vaardigheden.

6.3. Het domino-effect daarvan is groot: universitaire activiteiten lopen terug doordat metaalkunde uit de curricula wordt geschrapt, het onderwijs zakt in, industriële studierichtingen worden minder aantrekkelijk, er ontstaat een tekort aan jonge onderzoekers en ingenieurs, banen verdwijnen, lonen dalen, het beroep wordt minder aantrekkelijk; de industrie stort in, terwijl de behoeften onverminderd blijven toenemen.

6.4. Het EESC is van mening dat een verdere achteruitgang van de metaalindustrie onaanvaardbaar is, aangezien dit een ernstige bedreiging zou inhouden voor onze strategische autonomie, voor al onze industrietakken (spoorwegen, kernenergie, zeevaart, ruimtevaart, automobielsector, defensie enz.) en daarmee ook voor onze industriële toekomst.

6.5. Het EESC erkent dat de nieuwe industriestrategie van 2020 de basis heeft gelegd voor een industriebeleid. Zo'n vijf jaar later zijn veel van de kwetsbare punten die destijds zijn geconstateerd, echter onverminderd actueel en laten structurele maatregelen nog steeds op zich wachten. Meer dan ooit heeft de EU behoefte aan een industriële deal ter ondersteuning van haar Green Deal en haar actieplan voor de circulaire economie, aan versteviging van de industriële allianties in de metaalindustrie door middel van belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang, en aan herindustrialisering van veel in verval geraakte gebieden om daar hoogwaardige banen te creëren.

6.6. Willen de Europese strategische sectoren hun producten kunnen afzetten, dan zullen we de 450 miljoen consumenten in de EU er ook toe moeten bewegen vaker te kiezen voor Europese producten door normen op het vlak van duurzaamheid, circulariteit en koolstofvoetafdruk vast te stellen die de interne markt in staat stellen haar legitimiteit te verstevigen.

Brussel, 4 december 2024.

De voorzitter

van het Europees Economisch en Sociaal Comité

Oliver RÖPKE